

Remissvar över betänkandet SOU 2023:53 En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring (dnr S2023/02643).

Afa Försäkrings verksamhet

Afa Försäkring ägs av Svenskt Näringsliv, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Förhandlings- och samverkansrådet PTK. Afa Försäkring administrerar kollektivavtalade försäkringar på uppdrag av arbetsmarknadens parter.

Sammanfattning

Afa Försäkring har inga principiella invändningar mot förslagen i betänkandet. Förslagen bedöms påverka Afa Försäkrings verksamhet och de försäkringsförmåner som Afa Försäkring administrerar i viss mån. Den försäkringsförmån som framför allt berörs är Trygghetsförsäkring vid arbetsskada. Det föreligger vissa skillnader i försäkringsvillkoren beroende på avtalsområde, TFA, TFA-KL och TFA inom Fremias avtalsområde (före detta Kooperationen). Afa Försäkring bedömer dock att de skillnader som finns inte har någon betydelse utifrån utredningens förslag. Trygghetsförsäkring vid arbetsskada kallas därför nedan för TFA.

Särskilda synpunkter

Som angivits ovan har Afa Försäkring inga principiella invändningar till betänkandets förslag. Nedan anges hur förslagen påverkar Afa Försäkrings verksamhet och de försäkringsförmåner som Afa Försäkring administrerar.

Avsnittsindelningen nedan följer betänkandets.

De grundläggande kraven för rätt till livränta

Afa Försäkring instämmer i utredningens bedömning att förslaget om ändrade grundkrav kommer att medföra att antalet nybeviljade livräntor hos Försäkringskassan ökar. Detta kommer i sin tur innebära en ökning av antalet arbetsskadeprövningar för Afa Försäkring. Ökningen avser framför allt arbetsskador orsakade av annan skadlig inverkan i arbetet, så kallade arbetssjukdomar. Detta mot bakgrund av att Afa Försäkring, undantaget de yrkessjukdomar som finns upptagna i förteckningen i ILO-konvention nr 121, prövar arbetssjukdomar först om Försäkringskassan har prövat och godkänt besvären som arbetsskada.

Skador till följd av olycksfall i arbetet prövar Afa Försäkring enligt försäkringsvillkoren för TFA emellertid självständigt, varför antalet arbetsskadeprövningar för olycksfallsskador inte torde påverkas nämnvärt.

En ökning av antalet arbetsskadeprövningar hos Afa Försäkring kommer sannolikt att medföra en ökning av antalet godkända arbetsskador. Detta medför i sin tur ökad administration samt kostnader för Afa Försäkring.

Afa Försäkring bedömer att förslaget om ett ändrat varaktighetskrav i form av 180 dagars karens samt en prognos om 180 dagar framåt kan samverka med det varaktighetskrav som finns i TFA-villkorens 13 §. Där anges att ersättning för framtida inkomstförlust kan lämnas vid bestående invaliditet. Enligt Afa Försäkrings uppfattning krävs därför ingen justering av försäkringsvillkoren för att TFA ska kunna fortsätta samspela med den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen. Inte heller övergångsbestämmelserna med ett ikraftträdande av de nya grundkraven från och med den 1 juli 2024 torde kräva någon justering.

Bättre förutsättningar för fastställande av inkomst efter skada

Afa Försäkring är positivt till förslaget och bedömer att den av Försäkringskassan fastställda inkomsten efter skadan kommer att bli mer rättvisande. Detta då bedömningen av inkomst efter skada, enligt Afa Försäkrings uppfattning, blir mer lik den bedömning som görs inom skadeståndsrätten.

Afa Försäkring har enligt försäkringsvillkoren för TFA att bedöma frågan om inkomstförlust utifrån skadeståndsrättsliga regler och är därmed inte styrda av socialförsäkringsbalkens (SFB) regler om beräkning av inkomst efter skada. Förslaget bedöms utifrån det perspektivet få marginell betydelse för Afa Försäkring.

Mer samstämmiga bedömningar av inkomst efter skada är dock, enligt Afa Försäkrings mening, önskvärt utifrån att ersättning från TFA är tänkt att komplettera ersättningen från den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen. Detta skulle också innebära att bedömningarna blir mer begripliga för de försäkrade.

Utökade möjligheter att fastställa rättvisande livränteunderlag

Afa Försäkring ställer sig positivt till utredningens förslag. Förslaget torde medföra att Försäkringskassans beräkning av livränteunderlag bättre överensstämmer med de inkomstunderlag som Afa Försäkring har att fastställa i enlighet med skadeståndsrättsliga regler. Mer samstämmiga bedömningar är önskvärt även i denna del utifrån de skäl som anförts ovan.

Förslaget bedöms, i likhet med förslaget om fastställande av inkomst efter skada, få marginell betydelse för Afa Försäkring.

Indexering av livränta

Med utgångspunkt i principen om att den skadade ska få full kompensation för en bestående nedsättning av förmågan att skaffa inkomst genom förvärsarbete anser Afa Försäkring att utredningens förslag att livräntor ska räknas upp med inkomstindex bättre uppfyller syftet med försäkringen.

En inkomstindexering av livräntan skulle även motverka den diskrepans som uppstår med dagens beräkningssystem vid så kallad mellanskillnadslivränta där livräntan räknas upp med det särskilda talet medan inkomsten efter skadan räknas upp med faktisk löneökning. Detta innebär i regel att skillnaden mellan livränteunderlaget och inkomsten efter skada successivt minskar, vilket i sin tur medför att livräntan minskar och vissa fall helt faller bort trots att en faktisk inkomstförlust fortfarande föreligger.

Till skillnad från Försäkringskassan har Afa Försäkring att utgå från faktisk lön som oskadad vid motsvarande beräkning av inkomstförlust. Detta medför att skillnaden mellan inkomstunderlaget och inkomsten efter skada i regel inte minskar i motsvarande mån vid Afa Försäkrings beräkning. Detta leder i sin tur till att Försäkringskassan och Afa Försäkring, med dagens regelverk, kan komma att göra olika bedömningar av den försäkrades inkomstförlust. Enligt Afa Försäkrings uppfattning vore det önskvärt med mer samstämmiga bedömningar.

Höjt tak för livränteunderlaget

Afa Försäkring är positivt till utredningens förslag om en höjd takgräns för livränteunderlaget. Förslaget innebär en omfördelning av ansvar och kostnader mellan staten och Afa Försäkring.

Syftet med TFA var vid dess tillkomst att utgöra ett komplement till socialförsäkringen, främst den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen. Grundtanken var att ersättning från den lagstadgade försäkringen skulle utgöra den huvudsakliga ersättningen för inkomstförlust vid arbetsskada medan ersättning från TFA skulle komplettera upp till en skadeståndsrättslig nivå.

Kompensationsgraden från den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen har över tid successivt minskat, vilket har medfört att ett allt större ansvar att kompensera för den inkomstförlust som görs på grund av arbetsskada har lagts på den kollektivavtalade försäkringen TFA. Förslaget om en höjd takgräns skulle, enligt Afa Försäkrings uppfattning, innebära en bättre balans mellan det offentliga och det kollektivavtalade systemet.

Förslaget skulle medföra lägre kostnader för Afa Försäkring.

Arbetsskadeprövningens olika delar och beviskrav

Afa Försäkring ställer sig positivt till att arbetsskadeprövningens olika delar och beviskrav förtydligas och även anges i lagtexten. Förslaget tydliggör vilka delar som ingår i prövningen, hur prövningen ska göras och vilka faktorer som varit avgörande för Försäkringskassans beslut. Förslaget torde leda till ökad tydlighet både för Försäkringskassans handläggare och för de försäkrade.

Mot bakgrund av att TFA har samma arbetsskadebegrepp och beviskrav som den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen är det även av vikt vid Afa Försäkrings prövning att det klart och tydligt framgår hur Försäkringskassan har värderat olika faktorer och kommit fram till sitt beslut i det enskilda ärendet.

Vad gäller förslaget att förtydliga principen om att de försäkrade omfattas i sitt befintliga skick, så att sjukdomar och anlag inte ska kunna vägas in som konkurrerande faktorer i arbetsskadeprövningen, är det viktigt att kravet på minsta mängd exponering upprätthålls i den praktiska tillämpningen och att konkurrerande faktorer alltså beaktas vid den individuella sambandsprövningen.

Förslaget bedöms ha en marginell påverkan på inflödet av ärenden till TFA.

Arbets-skadeprövningens behov av kunskapssammanställningar

Afa Försäkring är positivt till förslaget om att, i syfte att komplettera SBU:s (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering) vetenskapliga kunskapssammanställningar, upprätta ett fristående arbetsskaderåd för att sammanställa vad som är väl utbredda uppfattningar om arbetsmiljöns betydelse för sjukdom bland professioner med relevanta specialistkunskaper.

Arbetsmarknadens parter är, genom Afa Försäkring, idag den största finansiären av forskning inom arbetsmiljö och hälsa av relevans för arbetsplatsen. Vidare bidrar Afa Försäkring till de kunskapsöversikter som publiceras i Arbete och Hälsa. Afa Försäkring har en unik skadedatabas med information om arbetsskador och sjukfrånvaro samt har en mycket god kompetens om den forskning som finansierats. Vidare prövar och godkänner Afa Försäkring självständigt ett stort antal arbetssjukdomar, t ex buller- och vibrationsskador, enligt ILO-konvention nr 121. Flertalet av dessa prövas aldrig av Försäkringskassan då grundkraven för arbetsskadelivränta inte är uppfyllda. Afa Försäkring har därför en unik kompetens inom vissa områden och anser därför att Afa Försäkring inte endast bör få möjlighet att bidra till och få insyn i arbetet, utan att Afa Försäkring bör vara representerade i rådet.

Undantaget vid vissa psykiska och psykosomatiska skador

Afa Försäkring instämmer i utredningens bedömning att förslaget, om att avskaffa undantaget för vissa psykiska och psykosomatiska skador, kommer att innebära en viss ökning av godkända livräntor från Försäkringskassan. Detta leder i sin tur till en ökning av ärenden som kan prövas av Afa Försäkring.

För att psykiska besvär till följd av annan skadlig inverkan ska kunna prövas som arbetsskada av Afa Försäkring krävs att Försäkringskassan först har prövat och godkänt besvären som arbetsskada. Detta innebär att Afa Försäkring inte självständigt prövar skador som uppkommit till följd av sådana psykosociala faktorer som i dagsläget är undantagna.

Undantagsbestämmelsen är densamma i försäkringsvillkoren för TFA som i SFB. En förutsättning för att en skada som är orsakad av en i dag undantagen faktor ska kunna godkännas som arbetsskada av Afa Försäkring är att arbetsmarknadens parter justerar försäkringsvillkoren i enlighet med utredningens förslag. En sådan ändring skulle sannolikt leda till fler godkända arbetsskador och en ökad kostnad för Afa Försäkring.

Om försäkringsvillkoren för TFA inte justeras i enlighet med ändringen i SFB kommer Afa Försäkring att självständigt behöva utreda om undantagsbestämmelsen i TFA-villkoren är tillämplig i en betydligt högre omfattning än idag. Detta skulle medföra en ökad arbetsbelastning och därmed en ökad kostnad för Afa Försäkring.

Undantaget vid smitta

Afa Försäkring bedömer att förslaget om att avskaffa undantaget vid smitta kommer att få en viss betydelse för Afa Försäkring.

Regleringen för smittsamma sjukdomar har i TFA samma innebörd och tillämpning som i SFB. Undantaget innebär att endast vissa smittsamma sjukdomar och personkretsar angivna i förordning (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd (FASP) omfattas av arbetsskadeförsäkringen, såvida smittan inte uppkommit till följd av ett olycksfall.

Smitta är en infektionssjukdom som finns upptagen i förteckningen över yrkessjukdomar i ILO-konvention nr 121. Detta innebär att Afa Försäkring självständigt kan pröva skador som uppkommit till följd av smitta om skadan kvarstår efter 180 dagar. I dessa fall krävs således inte att Försäkringskassan först har prövat och godkänt smittan som arbetsskada.

Vid Afa Försäkrings självständiga prövning tillämpas regelverket i FASP. Ett avskaffande av undantaget vid smitta skulle medföra att regelverket i FASP försvinner. Detta innebär i sin tur att det inte längre finns någon begränsning av vilka smittsamma sjukdomar och personkretsar som omfattas av arbetsskadeförsäkringen. Vid Afa Försäkrings självständiga prövning efter 180 dagar begränsas dock personkretsen fortfarande av vad som anges i förteckningen i ILO-konvention nr 121.

För smitta som prövats och godkänts som arbetsskada av Försäkringskassan finns emellertid inga begränsningar i personkretsen vid Afa Försäkrings prövning.

Förslaget bedöms leda till ett ökat inflöde till TFA, dels på grund av att samtliga smittsamma sjukdomar skulle omfattas av TFA dels på grund att fler skador till följd av smitta kommer att godkännas som arbetsskada av Försäkringskassan. Förslaget skulle även innebära mer komplicerade sambandsbedömningar. Förslaget bedöms därigenom medföra en ökad arbetsbelastning och kostnad för Afa Försäkring.

Då de flesta infektionssjukdomar som finns i samhället idag, och som genom förslaget skulle komma att omfattas av arbetsskadeförsäkringen, normalt sett inte ger besvär som kvarstår efter 180 dagar torde ökningen av inflödet ändå vara marginell. Hur en eventuell framtida pandemi skulle kunna påverka inflödet är dock svårt att sia om.

Överväganden om skador som uppkommer utanför ordinarie arbetsplats

Utredningen lämnar inget förslag i denna del då bedömningen är att skyddet från arbetsskadeförsäkringen är adekvat och att det saknas behov av utvidgning. Afa Försäkring instämmer i utredningens bedömning.

Förutsättningar för en alternativ finansieringsmodell för ökade ekonomiska drivkrafter

Utredningen lämnar inget förslag i denna del. Bedömningen är att det för närvarande saknas möjligheter att lämna några förslag om förändringar av finansieringen av arbetsskadeförsäkringen. Afa Försäkring instämmer i denna bedömning.

Stockholm den 16 januari 2024

Anders Moberg
Verkställande direktör

Michel Normark
Chef Partsrelationer och
försäkringsvillkor

Afa Försäkring tjänstepensionsaktiebolag